

Сынатта
2 харчы.

КУОТЛАҢЫЫ КЫАЙЫЛААХТАРА

Куоталаһыма бастабыт-
тар оройуһунаабы Бочуот
дуоскатыгар таһаармалла-
лар.

Собакин Гаврид Николаевич салайааччылаах Соловьев арыс кылаастаах оскуолатын даарыра 93 тонна от, согуотускалаабытын иһин.

гэвэ холбохуй үзэснэгт
рлн аймаг бородууктала
рлын хаачаар хааа
мстаба тарална. Ком
прессиай станция тур
биннарын үзлэртгэн
үсүүр слагаас орду
рын газотранспортнигтар
аан бастааг төлөчлал
уонна сүлхүүн нгэр фер
малары итгивгэ тунаа
лар.

Иркутск, Сибиргэ са
май бодог. Братскдааг
водохранилище уутун са
май ураг үлүүгэ бэлэ

МИЛЛИАРДАР — СЭРИИ СЭБИН ОҢОРУУГА

Холбогдмал Штаттар байнгын ороскуоттара өссө хаан дааны билиг-ниги курдук турган тэ-минэн үүнэ илгэ. Ороскуот былааска Рейган кэ-ливингтэн 75 бырыһаа улаатта. Кэлэр финансовый сылга Пентагонга 1980 сы-лы кытта тэһэстэххэ 2 то-гул элбэх үл көрүлүөү.

Билигин байыаннай бюл-жет туһунан болуруос конгресс комиссиятын кө-рүүтүгэр сылдьар. Онон Пентагон 1985 сылаабы байыаннай ороскуотун 297 миллиард долларга тиздэр-гэ. Этин оҕолууна уонна ырыааччылар этэллэринэн, бу бюджеты быһаарыы бү-түнүктөөх варианынан буо-луоҕа. Онон Уруг дьээ уонна Пентагон АХШ ба-йыаннай кыабын бөбөр-гөргө уонна сэрии сэбин оҕорууну күүһүрдэргэ 300 миллиардан кырата суох үбү модуйууларга төмөр-дүөбө.

Байыаннай ороскуот 1985 сылга маннык сэргэ суох улаатынатын кырдыктаах оҕоро сатаан уонна кон-гресстан байыаннай сылга туһанаарга аһаан эбин үбү мүчү туттарар туһунан Пентагон уонна админи-страция үтэстэринэн Америк-ка сэбиэтиннээх күүстэрэ «советскай суоһаанына» утары өссө да ситэ бойо-буой бэлэмнээр суоһун ту-һунан айдааны тартылар. Пентагон дөтөллөрү ити дөйбөү «национальнэй адыайына» эрэ таһымгар

тинибэт курдук күүрүктэ-лэр. Оттон АХШ байыаннай бюджетин 30 бырыһаа сэрии сэбин сага көрүтү-рүн оҕорорго уонна аты-лабарга туһаныллыахтаах-тара биллэр. Ол аата «Трайденг» подводнай ра-кетнай-ядернай система программатын салгыы оло-хо киллэрин. «МХ» дьээн континентар икки аралла-рынаагы ракета саамай са-га көрүгүн сэбиэтиннээх-маны, «көстүбөт» ядер-най бомбардировщиктары оҕоруу буолар. Пентагон итин тэһэ спутниктары утары сэбиэтиннээх уонна космическай системаны кытта сибээстээх космоска кутталлаах дьайыларыгар аһаан үбү (икки миллиард доллар) биэрэрин үнүгө суоҕа.

Итинэн АХШ билигин салаатата сэрии сэбин оҕо-рууну үлүһүгэр уонна СССР-бу уонна киин сою-стахтары байыаннай өтү-түн сабырыгарга туһайы-лыбыт иоруттар икки ар-дыларынаагы тыһааныы ыйылыгыгар тардар пол-тикаатыгар өссө учурааттаах харамыны оҕордо. Аан дойду балаһыанньатын маннык сытырхайыта Со-ветскай Союзка уонна ба-ры бырааттыы дойдуларга куттал суох буолуутун, планетага эһин хаачыйар кизгэ оруттээх дьаһаллары ыллыны күүһүрдэри эрт-йэр.

А. ПОПОВ.
(ССТА)

Революционной реликвиялары үйэтитэн

МОСКВА. Билин Рево-люция Кини музей тэриллиб-тэ 60 сылы туолуутун бэ-лиэттир. Бу комустата му-зей Коммунистической па-тия уонна советскай иорут революционнай, бойобуой уонна үлэ үгүс үтэстэ-рэр үлэтигэр, ордук ич-чаты, ийинэй-политическай, үлэ уонна сиргэ-майгыга итингэ утумнаахтык үлэ-лээтэ.

Билигин музей материал-най-техническэй базата ре-конструкциялар. Ол эрэ-ри быыстапкалары көрдө-рүү тохтотуллубат Россий-скай Федерация бары оро-йуоннарыгар, ол иһигэр Си-биргэ уонна Дальнай Вос-токка, ону тэһэ союзнай республикаларга, быраат-тыы социалистическай дой-дуларга улахан ретроспек-тивнай быыстапкалар ту-руорулуунулар. Быыстапка-лар Москва предпринятиелар уонна заводтарыгар, БАМ-тар уонна КаМАЗ-ка, дойду бары сага бедон-тутууларыгар уонна пред-принятиеларыгар быыстапка-лар көрдөрүлүнүлэр уонна туруорулаллара быһаары-лар.

Аллараа снимокка: знамя-лар коллекцияларын сити-стэи харайааччы маадаһай научнай сотрудник В. В.

Муратов (хангастан) уонна старший научнай сотрудник Ю. В. Чуприянов сага быыстапкага бэлэмнэллэр; үһүс снимокка: Революция Кини музейа ССКП МК уонна МКК политическай сыраатым дьэтигэр ту-руорбут «Эйни комүскэ-рин — бүтүүмүт дьэалата» дьээн быыстапкатыгар. Г. ХАМЕЛЬЯНИН фотота. (ССТА фотохрониката).

КОМСОМОЛЬСКАЯ ЭДЭР СААС ЫҢЫРАР

Сүүрбэ сыл анараа өт-түтэр орубуна атырдыах ыһыгар Саха сирин комсо-мольскай өтөрөттөрө ГЭС тута Вүлүү сиригэр кэл-биттэр. Кинилэр бөргө-хэй гидроэлектростанцияны, быһи-ги бөһүөлөккитин туттут-тара.

Сыллар аастылар, оччо-тосу тутааччы комсомо-лестартан үгүстэрэ ким үөрэнэ, ким атын сиргэ олуксуя тарастылар. Ол эрэри кинилэргэ ким да-һаны бу тыйыс дойдуну, Вүлүү ГЭС-тин, комсо-мольскай эдэр сааһын ум-нубатарар биһиги эрэбэит.

Бу өтөрөттөр урукку ба-йыастары көбүлээһини-ринэн Вүлүү ГЭС-тин, тутуутун партиянай уонна комсомольскай комитет-тара биһиги бөһүөлөккити-гэр 1964 сыл бос-атырдыах ыһаарыгар үлэни кэлбит Саха сирин комсомольскай өтөрөттөрүн байыастарын көрөһүүлэрин тэрийэргэ быһаарда. Биһиги кинилэри кэрэхсэтири көрдөрүөх-төхтүт үгүс, оттон кы-лабынаа, кинилэр биһи-ги илчэттарбытыгар элбэх туһалаагы, наадалаагы көспиллэригэр, этэллэри-гэр саарбардаабытыт.

Биһиги тутуучуларбыт, үлэ коллективтара байлэ-рин профессиональнай бы-раһыныктырын үлэни кэрэ бэлэттэрдэххэ көрсө-лөр. ГЭС үһүс учураатын уонна электричествоны быр-рин линияларын итинэнэ бодостанциялары тутар үл-

равленнелар коллективта-ра сыл сэттэ ыйынаабы согуудахтарын ситиһи-лэхтик толордулар. 1983 сыл туһааныах камин кытта тэһэстэххэ тутар «монтажтыр үлэ» кэрэ-көйдөрө биллэрдик улаа-ттылар, ситиһиллэбэтэх производство кээмэйэ ач-чатылар, дьон олоһор дьаһаларын, производствен-кай объектары тутуу тү-гөн тэһиминиэн ыһыттылар. Бүгүн Союстаабы ком-сомольскай тэрилтэргэ Улуу сирдигэр В. И. Ле-нин аата интэриллибтэ 60 сыла туолуутунан си-бээстээн ГЭС-ин тутуач-чы комсомолестар эмиз элбэх кэрэхсэбиллээх үлэлэри ыһтылар. Бы-һата, бэйэбит профес-сиональнай бырааһы-ныкпытын илин тутуур-дөөх, өттүк харалаах көр-сөбүт.

Эһигини, 1964 сыллаабы комсомольскай тутар этэ-рэттэр байыастарын атырдыах ыйын 11—12 күннэригэр Тутуаччы ку-лун бөлүөтүн Чирнышев-скай бөһүөлөгүгэр кэлэри-тигэр ыһырабыт.

Биһиги эһигини күүтэ-бит уонна бу ыһырыыга хардарыахтара дьээн эрэнэ-бит. Эһигини биһир коллек-тивка үлэсэбит табаарыс-таргыт, комсомольскай эдэр сааһыт дөбөттөрө эмиз күүтэллэр.

Л. ГОРИНА,
комсомольскай тэрилтэ секретара.

РЕДАКЦИЯҔА СУРУК КЭЛЛЭ

Истинник махтанабын

Мин улахан кыһалгаҕа ыһаарбытым. Улахан кы-һым эмискэ ыһаабын, уус-тук операцияга киирэр буолбута. Дьэ маньаха врач Александр Георгиев-на Неустроева респу-бликанскай балыһаага киирэн обобун бүүбэйдирбэр кө-түл ылары ситиспитэ. Икки уол обобун хаалларан ту-ран, республиканскай ба-лыһаага киирэр буолбутум. Бу кыһалгалаах күннэргэр чугас ыһаарым, дьүөгэлэ-рим, биһигэ үлэллэр тэри-лэм дьон моральнай-мате-

риальнай көмөнү оҕор-дуб. Ол түмүгэр обоборун-хан өйбүлү ыһаар, он-тон онуһу бүтүрбүт уһу-уөрэх туттарса барыһа бар дьон көмөлөспүтү-күннээх сыйыһаары тэ-һи-сааһын тухары үмэ-суоҕа. Дьэ ити буолар э-биһиги советскай дьон ба-йыаннаһыбыт кийиһи-уонна үрүк дьон иһи-хэ сытар дик сыйы-мян бүтүн. М. СИВЦЕВА,
Чурапчы.

Күн-ый буоллулар

Баара суоҕа икки саас-таах сизммит дьэтин та-һыттан тэлэһинэн, устунан тыаа тахсан, муһан хаа-быта. Олус дьээн кутам-мыһыт, уолуйбуһут. Ма-ньаха «Гаатта» дьээн до-ринг орто оркуулаһын оло-лоруттан тэриллибит үлэ-сыннааһы лааһырын ны-рэй көрөөччүлэрэ күн-ый буоллулар. Кыракый оҕо аһаһын суолун булан, ону сонордоон тиниэн, дэриэби-

нэттэн көс аһааһы (та-һыа) быһыһыгар иһиэн ма-наа сылаһары бун-ыһыттар. Бу лааһыр оҕолорго уонна воспитателлэргэ үтүө көмөлөрүн иһин оло-дизин махтанабыт. Уолун билигин доһотторун орто-ругар үөрө-көтө сылаар. Г. РОМАНОВ,
М. ТИТОВА,
Диринг.

Билиэн-көрүөн бабалаахтарга

Ол-бу туһунан

Уһуобунан намыһах болаһат үлэттэн үүрүлү-бүт кини баарын истэргит дуо? Итинник критерий Итэлиһа баар эбит. Ону король Виктор Эммануил III 1940 сыллаахха от-ыйын 30 күнүгэр 2041 нүмэрдээх Ыһааһын олохтообут. Ыһаах быһы-тынан, 153 см намыһах кини үлэҕэ ыһыһа суох-таах эбит. Ол тыһан ба-ран быһыл тохсуһууга

адвокаттар коллегия-ра ити Ыһааһы дьээн сусуһунан билиһини-Музейдар ситиһи-сиртэри АХШ-гар Чо-го куорат олохтоо-го эф Вирт минник муһа-һаар быһааныах. Ки-хайы-үйэ экспонаттар туруора дьэтин иһи-ласпыт уонна 2 таһы-чаттан тахса араас ма-һыктыри мусуһу.

Редакторы солбуһааччы С. Н. ЧИЧИГИНАРОВ.

ССКП райкома, райсовет исполкома оро-йуон Бочуоттаах граждана Потапов Ко-н-стантин Дмитриевичка кини быраата, үлэ-уонна сэрии ветерана. ПОТАПОВ ЕГОР ДМИТРИЕВИЧ ыһаарынык мааһаан элбүтүнэн дирин күү-һаары тиэрдэллэр.

ЫВСЛКС райкома, оройуоннаабы албан аһа кулууба үлэ, сэрии ветерана ПОТАПОВ ЕГОР ДМИТРИЕВИЧ элбүтүнэн бокуоннуу көргөттэригэр, аймах тарыгар кутурданын тиэрдэллэр.

«Сага райома олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинскай райома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Доруобуйа мунуга Радикулиттаахтар физическэй эрчиллилэрэ

Үгүс орто саастаах уонна кырдыа барыт дьон врач-тарга: «Синнаһе билиһи-мааһар, радикулиттаатын быһыһаах», — дьэтиһэр.

Бу олус тарбаһыт ма-рыһа. Маньаха сэрэтэр дьа-һаллары туттуу олус ке-дүүстээх. Олордон биһир-дэстэринэн физическэй эр-чиллилэр буоллар. Хаһы-хык физическэй эрчилли-лэр наадаларын специалис-тар аһыһаллар.

Бастатан туран, маньах эрчиллиини дьириник биһир-дэтиһи үһүс уонна алдара тыһыһынан саһаһаахха наа-да. Ити кэһиттэн көхсүгүн иһиэр ситыһалар, иһиһи, аһаһы чиккэччи тутуулар уонна аһах улаһаһын 4—8 тогул таһыһаллар уһуна көһиһүүлэр. Иһи-һи салгы эрчиллилэр эмиз сатаан эрэ оҕолуула-лаллар.

Иһиһинэн, сэтэйинэн туоһу таарыһа сатыһаһы төбөнү иһиһи дьэки төһө-түүлэр. Итин эмиз 4—8 тогул хатыһалар.

Үһүсүс—уһа аһахын то-куһаһын уонна иһиһи дьэ-ки көһиһэр тэһэһи, ити курдук хаһа аһахынан эмиз 2—5 тогул оҕорорун.

Төрдүсүс—уһа аһахын токуһу тутан иһиһи сыйы-ры иһиһинэн тардаһын. Ити курдук хаһа аһахы-нан эмиз 2—4 тогул. Ол кө-һиһи иһиһи аһахын тэ-һиэ иһиһин хас да тогул тардаһын.

Баһаһаһы эрчиллилэр умса сатаан эрэ оҕолуула-лар. Аһахтарынан учура-тынан 2—6 тогул көһөтү-өрө көһөһүөн уонна төһө-рү уураһын. Ол кэһиттэн

илиһини кэтэххиттэн тар-дыһан сыйы билиһи өрө көһөһүөн, бу балаһыаньа-ны төһө кыһаллыһан ор-тута сатыһыт.

Сэттис эрчиллиһэ түөрт аһахтан туран уһа аһа-хын иһиһи тэһи токуһа-һын уонна кэһиһи эрэ тэһэһи. Хаһа аһаһынан эмиз иһиһи курдук 2—4 то-гул оҕорорун.

Аһыһа иһиһи бала-һыаньага туран өтүһхүн кэһиһи дьэки көһөһүөн уонна урукку балаһыаньа-бар төһөһүн. Эрчилли комплекска тизэ сытан эрэ тыһыһынан түмүктэһэр.

Маннык физическэй эр-чиллилэри саһаһааххыт иһиһи араһтары кытта су-бэлэһиһхэ наада. Өһөтүгү эрчиллиин уустук буолаһы-на араһтар аһы эрчилли-ни субэлэһтирин сөһ.

Иһиһи субэлэри араһе-най-физикуһурайа дьэһа-һиһи араһтары биһирдэһи сөһ. Эрчилли биһирдэһи-гэр хаһаһы бастайаһынай биһир тэһи буолауһаах. Иһиһи хаһаһынай ма-рыһы биллэрбэт буолауһа-таахтар. Эрчиллилэри оҕо-руута хос хатыһаһыһыны куруутун элбэтэн иһиһи наа-да. Бастаһы иһиһиһи 1—2 ситиһи аһыһаһыгар эмиз дьэһи да хатыһаһыһыны эһи оҕорон иһиһиһи сөһ.

Радикулитынан мааһы-бары көрүһиһиһи физиче-скай хаһаһыһылар суола-һаһа улаһан. Өйдоһи, бу боростуой маһы буолаһа-тах, Киниһи сэрэтэххэ сөһ.

В. ГРЕЧКО,
профессор,
А. СТЕПАНЧЕНКО,
доцент.

БИҢИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовой индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРЫТ: редактор — 21-332, отделлар — 21-265, уопсай 21-505.

Иһиһи 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. № 6.